

- ANALYSE

Grænsehandelsanalyse 2020

Den dansk-tyske grænse har været lukket på grund af coronakrisen, og danskerne har derfor ikke grænsehandlet, som de plejer. Analyse fra Dansk Erhverv viser, at omsætningen af nydelsesmidler i de danske butikker steg med 10-16 pct. som følge af grænselukningen i foråret 2020. På et år vil et tilsvarende løft betyde en meromsætning på 3,5-5,8 mia. kr. i de danske butikker og merindtægter fra moms og punktafgifter på 1,2-1,9 mia. kr. til den danske statskasse.

Som følge af coronakrisen har den dansk-tyske grænse været lukket ad flere omgange. Første grænselukning mellem Danmark og Tyskland var fra den 16. marts til den 12. juni 2020. I denne periode var det kun muligt for danskere med et anerkendelsesværdigt formål at komme ind i Tyskland.

Grænselukningen har betydet, at den grænsehandel, som danskerne normalt foretager i Tyskland, ikke har været mulig. Når det ikke længere er muligt at grænsehandle i Tyskland, kan det give anledning til, at en del af forbruget af grænsehandlede varer i stedet foretages i danske butikker.

Dansk Erhverv har derfor undersøgt, hvordan grænselukningen i foråret 2020 påvirkede dansk dagligvarehandels omsætning af nydelsesmidler. Vi fokuserer på nydelsesmidler, da disse varer er særligt attraktive at handle i Tyskland. Det skyldes bl.a. de danske punktafgifter, og at forbrugerne kan slippe for at betale dåsepant i de tyske grænsebutikker.

Analysen viser, at salget af nydelsesmidler er steget under grænselukningen sammenlignet med samme periode året før - særligt i de kommuner, som er tættest på den tyske grænse.

Samlet set er omsætningen af nydelsesmidler steget med 10-16 pct. point mere end omsætningen af andre føde- og drikkevarer. Hvis dette løft blev permanent, kunne det betyde en meromsætning af nydelsesmidler i de danske butikker på 3,5-5,8 mia. kr. om året og øgede indtægter fra moms og punktafgifter på 1,2-1,9 mia. kr. om året.

Om analysen og datagrundlag

Analysen er baseret på omsætningsdata fra en række danske virksomheder inden for dagligvarehandel og convenience, som tilsammen dækker størstedelen af markedet. Vi opgør den samlede omsætningsvækst for nydelsesmidler for ugerne 12-24 i 2020 (under grænselukningen) sammenholdt med samme uger året før.

I denne analyse omtaler vi varegrupperne slik, chokolade, sodavand, øl, vin og spiritus som nydelsesmidler. Bemærk, at tobaksvarer ikke indgår.

Udvikling i omsætning under forårets grænselukning

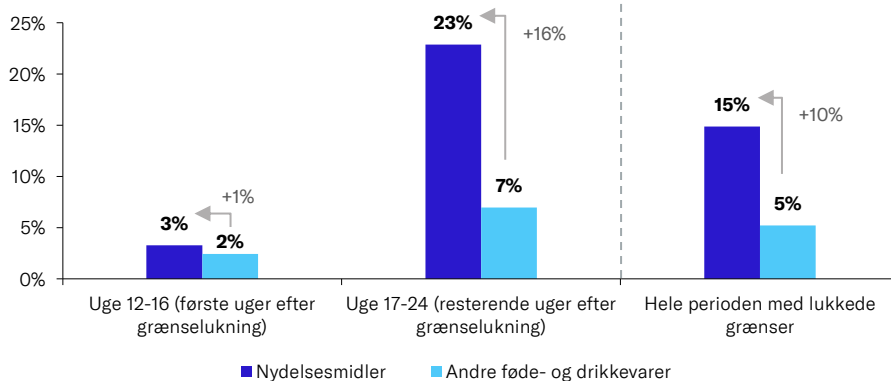
Samlet set steg omsætningen fra nydelsesmidler i de danske detailbutikker med 15 pct. i de 13 uger, hvor grænsen var lukket. Det dækker dog over, at omsætningen steg en del mindre i de første uger (3 pct.) end i de efterfølgende uger (23 pct.). Det kan bl.a. skyldes, at mange danskere havde et lager af nydelsesmidler købt i Tyskland, som skulle bruges op, før de handlede flere nydelsesmidlerⁱⁱ.

Hele omsætningsudviklingen kan dog ikke nødvendigvis tilskrives grænselukningen. For det første vil det afspejle sig i omsætningsudviklingen, hvis priserne har ændret sig fra 2019 til 2020ⁱⁱⁱ. For det andet har coronakrisen også medført andre ændringer i forbrugernes adfærd end dem, der skyldes grænselukningen. Mange danskere var hjemsendt fra arbejde, og restauranter og cafeer holdt lukket i store dele af perioden.^{iv} Når danskerne f.eks. er forhindrede i at gå på restaurant, kan man forvente, at de i stedet køber flere mad- og drikkevarer i dagligvarehandlen.

Hvis vi skal opnå et realistisk bud på, hvor stor en del af omsætningsudviklingen for nydelsesmidler, der skyldes grænselukningen, er vi dermed nødt til at korrigere for disse andre effekter. Det gør vi ved at trække omsætningsudviklingen for andre føde- og drikkevarer fra omsætningsudviklingen for nydelsesmidlerne.

Figur 1 nedenfor viser omsætningsudviklingen for nydelsesmidler og andre føde- og drikkevarer under grænselukningen i foråret sammenlignet med samme periode året før.

Figur 1: Udvikling i omsætning, 2019-2020

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af omsætningsdata fra danske virksomheder inden for dagligvarehandel og convenience.

Note: Nydelsesmidler består af chokolade, slik, sodavand, vin, øl og spiritus. Tobaksvarer er ikke med.

Figuren viser, at omsætningen af nydelsesmidler steg mere end omsætningen af andre føde- og drikkevarer – særligt efter de første 5 uger af grænselukningen. Det tyder dermed på, at grænselukningen først for alvor påvirkede danskernes adfærd efter denne periode, f.eks. pga. lagereffekter.

Potentiale for et helt år

Baseret på resultaterne fra figur 1 vurderer vi, at meromsætningen af nydelsesmidler som følge af en grænselukning, er på 10-16 pct.

Vi anvender disse skøn i et tænkt eksempel, hvor meromsætningen af nydelsesmidler fra foråret fortsætter i et helt år. Det kunne f.eks. være en situation, hvor grænsen var lukket hele året, eller hvor det ikke længere var mere attraktivt at købe nydelsesmidler i Tyskland end i danske butikker.

Tabel 1: **Potentielle effekter for et helt år. Mia. kr.**

	Med en meromsætning af nydelsesmidler på 10 pct.	Med en meromsætning af nydelsesmidler på 16 pct.
Hjemvendt omsætning af nydelsesmidler	3,5	5,8
Afgiftsprovenu af hjemvendt omsætning, heraf;	1,2	1,9
- fra moms	0,7	1,2
- fra punktafgifter	0,5	0,8

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af Danmarks Statistik, tabel NAHC21, Skatteøkonomisk Redegørelse 2019 og omsætningsdata fra danske virksomheder inden for dagligvarehandel og convenience.

Note: Beregningen af provenu fra punktafgifter er baseret på en række antagelser om f.eks. priser, gennemsnitlig alkoholprocent mv. for nydelsesmidlerne. Tallene er ekskl. tobaksvarer.

Danskernes adfærd under grænselukningen i foråret indikerer dermed, at der uden grænsehandel er et potentiale for øget omsætning af nydelsesmidler på 3,5-5,8 mia. kr. om året i de danske butikker^v. Det ville samtidig betyde et øget afgiftsprovener på 1,2-1,9 mia. kr. om året.

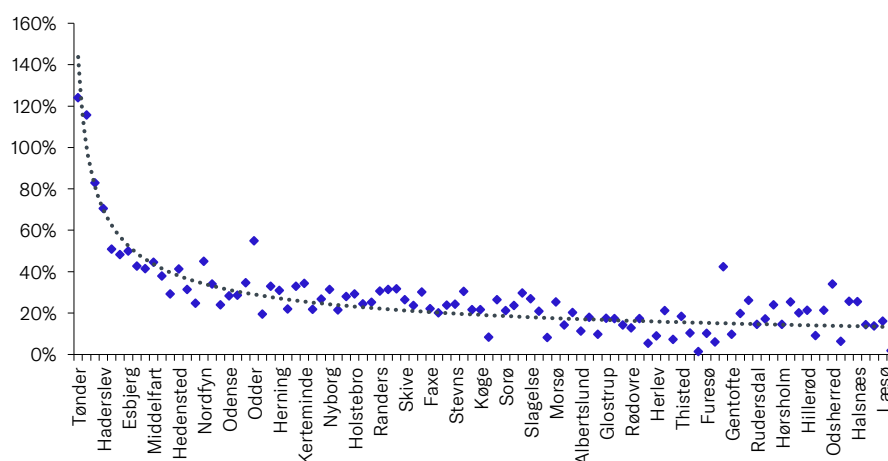
Til sammenligning har Skatteministeriet estimeret, at danskernes grænsehandel af nydelsesmidler (ekskl. tobaksvarer) var på ca. 3 mia. kr. i 2018^{vi}. Danskernes faktiske grænsehandel er ikke det samme som potentialet for hjemvendt handel. Det skyldes, at man får mindre for pengene i de danske butikker, bl.a. på grund af den danske moms, og at danskerne derfor formentlig ikke ville bruge lige så mange penge på nydelsesmidler i de danske butikker, som de bruger på grænsehandel. Dermed er potentialet for meromsætning af nydelsesmidler mindre end 3 mia. kr. om året ifølge Skatteministeriet.

Salget af nydelsesmidler steg mest i grænselandet

Omkostningerne ved at tage til den tyske grænse afhænger af, hvor i landet man bor. Disse omkostninger har betydning for, om det kan betale sig at grænsehandle.

Figuren nedenfor viser, for hver af de danske kommuner, hvordan omsætningen af nydelsesmidler i dansk dagligvarehandel udviklede sig under forårets grænselukning sammenlignet med samme periode året før. Kommunerne er sorteret efter omkostningerne^{vii} ved at komme til grænsen.

Figur 2: **Udvikling i omsætning af nydelsesmidler, uge 17-24, 2019 til 2020.**

Kilde: Dansk Erhverv på baggrund af omsætningsdata fra danske virksomheder inden for dagligvarehandel og convenience, Google Maps, Transportøkonomiske enhedspriser 1.9.5 (COWI og DTU).

Note: Kommunerne er sorteret efter omkostninger ved at komme til grænsen (jo længere til venstre, jo lavere omkostninger). Tallene er ekskl. tobaksvarer. Bemærk, at tallene viser den rene udvikling i omsætningen af nydelsesmidler – der er dermed ikke korrigeret for udviklingen for andre føde- og drikkevarer.

Figuren viser, at der er en klar sammenhæng mellem omkostningerne ved at komme til grænsen og salget af nydelsesmidler i butikkerne under grænselukningen. I de to kommuner, hvor det er billigst at komme til grænsen (Tønder og Aabenraa), var omsætningen af nydelsesmidler mere end fordoblet sammenlignet med året før. I de 10 kommuner, hvor det er dyrest at komme til grænsen, steg omsætningen i gennemsnit med 17 pct.

Det er dermed særligt i kommunerne i grænselandet, at der vil være stort potentiale for hjemvendt omsætning, hvis grænsehandel ikke var muligt eller attraktivt. Salget af nydelsesmidler steg dog for stort set alle kommuner under forårets grænselukning.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 3. december 2020.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående analysen kan ske til Seniorøkonom Agnete Nielsen på anie@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6179 eller til Markedschef Lotte Engbæk Larsen på lel@danskerhverv.dk eller på tlf. 3374 6121.

Noter

ⁱ Kilder: <https://graenseforeningen.dk/nyheder/den-dansk-tyske-graense-er-lukket>, <https://www.tv2east.dk/tv-2/tyskland-aabner-graense-mod-danmark>

ⁱⁱ En befolkningsundersøgelse udført af Norstat for Dansk Erhverv i november 2020 viser, at 45 pct. af danskerne havde et lager af én eller flere slags nydelsesmidler før grænselukningen (Spørgsmål: "Havde du på tidspunktet for nedlukningen af Danmarks grænser (16. marts 2020) overskydende varer af varetyperne chokolade, slik, sodavand, øl, vin eller spiritus købt i Tyskland forud for nedlukningen?"). N = 1.001).

ⁱⁱⁱ Forbrugerpriserne var f.eks. steget med 0,4 pct. i marts 2020 i forhold til marts 2019 (Kilde: Danmarks Statistik, tabel PRIS111).

^{iv} Restauranter og cafeer var tvangslukkede i perioden 18. marts (midt i uge 12) til 18. maj 2020 (uge 20). Kilder: <https://finans.dk/erhverv/ECE12017238/alle-storcentre-restauranter-og-vaertshuse-lukker-og-der-indfoeres-forsamlingsforbud/?ctxref=ext> og <https://em.dk/nyhedsarkiv/2020/maj/covid-19-her-er-de-nye-retningslinjer-til-restauranter-cafeer-og-vaertshuse/>

^v Forudsætninger for beregningen: Danske husholdninger brugte i 2019 godt 158 mia. kr. (inkl. moms og punktafgifter) på føde-, drikke- og tobaksvarer inden for landets grænse, se Danmarks Statistik, tabel NAHC21. Det modtagne virksomhedsdata viser, at slik, chokolade, sodavand, vin, øl og spiritus udgjorde 23 pct. af omsætningen af føde-, drikke- og tobaksvarer i 2019. Ud fra dette skønner vi, at den samlede omsætning af de udvalgte nydelsesmidler udgjorde 36,3 mia. kr. i 2019.

^{vi} Kilde: Skatteøkonomisk Redegørelse 2019. Tallet dækker traditionel grænsehandel, dvs. e-grænsehandel er ikke med.

^{vii} Omkostningerne inkluderer tidsomkostninger, kørselsomkostninger (benzin, slitage mv.) og omkostningerne til broer og færger.